

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Unu siru garmond:
odată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fie care publica-
țiune timbru de 30 cr.
Totu ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
in
Blașiú.

Fóe bisericéscă-politică.**Anulú IV.****Blașiú 15 Maiú 1894.****Numérolú 21.****Încunoscintare.**

După ce casa de susú a relep-
tatú proiectulú pentru căsătoria civilă
obligătore, și după ce se sperézá, că-lú
va relepta și a dóua órá, — adu-
narea convocată pe 21 Maiú a. c. la
Alba-lulia în cauza de mai susú se
amână, — ceea ce prin acésta se aduce
la cunoscintă celorú invitați spre ori-
entare.

Blașiú, 12 Maiú 1894.

Convocătorii.**Alea jacta est.**

** Casa magnaților prin votulú
sëú din 10 Maiú a făcutú să resufle
ceva mai ușorú aprópe țara întregă.

În tótă istoria parlamentarismulú
abia s'a mai întâmplatú vre unú casú,
ca guvernulú laolaltă cu casa deput-
ților să cerce a octroa poporului o
instituțiune așa afundú tăiatóre în viața
lú, cum este căsătoria civilă, fără a-lú
fi întreatú mai întâiú.

Nu este mirare dară, că agitațiunea
în contra proiectulú căsătoriei civile a
cuprinsú aprópe țara întregă, și n'a voitú
nici decum să se liniștescă, căci popo-
rulú n'a voitú nici decum, să se întro-
ducă instituțiunea acésta, mai înainte de
ce s'ar fi pronunțatú elú.

Guvernulú s'a răzimatú pe aceea,

că voința poporului o representă casa
deputaților, și așa nu este lipsă, să mai
fie întreatú poporulú.

Poporulú însă cândú își alege pe de-
putații sëi, nu-i alege cu dreptulú, ca
aceștia să facă, ce vorú voi. Ci îi
alege totdeuna pe basa unú programú
determinatú. Guvernulú însă la alege-
rile din 1892 n'a poftitú, ca deputații
lú să iea în programú și proiectulú
căsătoriei civile, și ca poporulú să se
pronunțe și cu privire la ea. De aci
după usulú constituționalú guvernulú
trebuia să alégă una din dóue: sau să
nu aducă înaintea palamentulú alesú
pe basa programulú din 1892 de locú
proiectulú căsătoriei civile, ci să aștepte
unú altú parlamentú, în care deputații
lú luândú în programú și căsătoria
civilă vorú sci, ce cugetă poporulú
despre ea, sau să disólve parlamentulú
și să escrie alegeri nóue pe basa progra-
mulú căsătoriei civile.

Acésta ar fi fostú calea adevérată
prescrisă de legile și praxa constituțio-
nalismulú.

Dacă pe calea acésta ar fi pur-
cesú guvernulú, și dacă i-ar fi succesú
atunci a esopera în casa deputaților
primirea căsătoriei civile, atunci pe
dreptulú ar fi pututú dice despre căsă-
toria civilă, că esprimă dorința popo-
rului. Și atunci casa de susú póte s'ar
fi gânditú altecum, căci nicăiri casa de
susú nu se prea îndatinéză a se opune
prea tare voinței adevérate a poporului.

Cum a purcesú însă guvernulú în tótă
afacerea acésta, nu póte să-i cadă de
locú greú, că proiectulú căsătoriei civile
i-s'a respinsú din partea casei de susú.
Căci chiarú aceea este chemarea și in-
dreptătirea de esistență a casei de susú,
ca să impedece precipitățile casei de-
putaților. De aceea cândú casa de
susú a respinsú proiectulú căsătoriei ci-
vile, și-a împlinitú deplinú chemarea sa,
ce o are în constituțiune. Că organele
guvernulú strigă în contra casei de
susú din cauza respingerii proiectulú
căsătoriei civile, arată numai talibera-
lismulú guvernulú. Cândú casa de
josú a primitú proiectulú căsătoriei ci-
vile, atunci s'a folositú de dreptulú, ce
i-lú dá constituțiunea, așa dice guver-
nulú. Ce a greșitú însă casa de susú,
cândú folosindu-se de același dreptú,
a respinsú acelú proiectú?

Amare suntú dílele, ce le trăimú
acum. Deodată ne neliniștiaú dóue
cauze mari: procesulú memorandulú
și proiectulú căsătoriei civile. Respin-
gerea acestuia prin votulú casei de susú
ne-a liniștitú puținú. Rémâne încă pro-
cesulú memorandulú, care nu scimú,
cum se va termina, căci așa se vede,
că guvernulú nici acum nu voesce să
vadă, ce pașú greșitú a fostú începerea
procesulú acestuia.

Nu scimú, mai remané-va mini-
steriulú Wekerle la cârmă ori nu. Noi
Româniú altecum vorbindú în generalú pu-
ținú așteptámú dela schimbarea guver-
nelorú unguresci. De astădată totuși

Feuilleton.**Bernhard.**

(Fragmentú din poema «Dreizehnlinden» de Fr. W. Weber.)

Uite vine Pater Bernhard! . . .
. . . Din Brădui își trage némulú
Șîntre brați a vésťú lumina;
Nu 'nzădar îl' dice „Brădénulú”.

Colo 'n țara lui bărbații
Portú ciobótă călpuită
Totú cu lemnú — și mână páne
Négră—négră, ca cernită.

De altcum Isú blondi și paliți,
Plini de spiritú și de visuri.
Nóptea védú fantóme dalbe
Pingă lacuri, prin abisuri.

Din coliba părintéscă
Elú plecă, să cate — pace.
Hatumar, bétránú episcopú,
L'a primitú, ca să-lú împace.

Și i-a datú o 'nvățatură,
Tótă pace, mângăere. .

Êr ca darú de amintire
Nisce buní cățuni de pele.

Tancmar, încă stîmpérat'a
Foculú doririlorú sale, —
Dar și 'n liniștea țelulei
Încă multe doruri are.

După casele-aurite
Ale ceriurilorú nalte
Plânge-adesse și ofteză:
„O! dar câtú Isú de departe!”

„Sufletú deținutú în temniți,
„De ce n'ai aripí ușóre,
„Ca să sborí în susú la ceriuri?
„— Suí pe-unú rază frumosú de sóre!”

Hato.

(Tipú din «Dreizehnlinden» de Fr. W. Weber.)

Cesta-I Hato! Frunte iată,
Ochi sbeuți în fericire.
E băétú din țara, unde
Sórele e 'n strălucire.

Preste naltele coline
Predomnesce vița, vinulú;

Êr prin vâi umbritú se scurge
Limpede și mândru Rinulú.

Ivo 'l păcălesce-adesse:
Că s'ar fi născutú în vie,
Și că 'nfășiátú cu frunđe
Supt'a mustú. . . Elú dice: „Fie!”

Slujbei sfinte cu credință
A servitú din tinerețe —
Și cu dorú în „Tei“ ¹⁾ venit'a,
Glasú de imnuri să invețe.

Cu penelú pe pânză scie
Pune chipuri sfinte, vii,
Din istoria mărétă
Și tradițiile pii.

Astăđi gându-I zugrăvesce,
Cum *Invingătorulú* morții
Re'nviat'a, — cum ostașii
Stau în jurú ușiți cu toții.

Graz, 1893.

E. D. Daciann.¹⁾ Schitulú din tel (Dreizehnlinden).

amă dori și ne-mă bucura de căderea ministeriului Wekerle, căci unu altu ministeriu celū puținū cu căsătoria civilă nu ne-ar mai neliniști consciințele.

Procesul Memrandului in dieta din Pesta. — Deputatulă magiară (?) *Sréter Alfréd* în ședința de Mercuri a dietei a interpelatū guvernulū cu privire la adunarea de Români în numărū mare la Clușū și la „Bureau de la presse” formatū pe timpulū, câtū va ține procesulū, care bureau — ȃce patriotulū *Sréter* — umple lumea cu sciri condamnabile, insultătore și compromițetore pentru magiari; ȃră *Beóthy Akos* atrage atențiunea guvernulū asupra mișcărilor din România. Rȃspunđendū la interpelările acestea dlū ministru declară: Spre a infrna mișcărire de naționalitate, amȃsuratū promisiunii sale din 1 Ian. 1893, nu a recursū numai la mijlȃce legale punȃndū la cale procese politice fȃră nici o consideratiune, despre ce dovedesce și acestū procesū alū Memrandului, ci acolo, unde a cređutū de lipsă, a fȃcutū și dispozițiuni, cari nu-și au rȃdȃcina în constituțiune, aducȃndū de exemple oprirea adunării convocate la Alba Iulia. Așa dară dlū ministru constată în fața țereii, că elū a recursū și la mijlȃce neconstituționale, și mirare, deputații magiari, cari pe întrecute se laudă cu liberalismul și constituționalismul, au aprobatū procedura neconstituțională a ministruilū. Și ȃre pentru ce? Pentru că ea a privitū pe Români. — Constată mai departe dlū ministru, că la Clușū din incidentulū proesului Memrandului, după informațiunile oficiȃse și private, ce le are, abia au fostū 1500—1600 de țȃranī Români; aceștia au aclamatū pe acusați la mergerea lorū în sala de pertractare și la refȃntȃcere în acȃsta. Elū nu vede nici unū pericolū, dară s'a îngrijitū, ca la casū de lipsă, să fie miliția la îndemână. Dlū ministru de altă parte constată, că Româniī nu au conturbatū liniștea publică, prin urmare suntū unū elementū de ordine, pentru cari consignanarea miliției și recurgerea la mijlȃce estra-

ordinare cu nimica nu se pȃte justifica. Declară dlū Wekerle mai departe, că oficiulū telegraficū nu spedȃză informațiunile bureauului românescū de presă în cestiunea procesulū; de altă parte a fȃcutū dispoziție, ca străinătatea să primȃscă sciri esacte (!) despre adevȃrata stare a lucrurilor. Asemenea se laudă dlū Wekerle, că din incidentulū procesulū Memrandului deja s'au fȃcutū atente foile din patrie și mai alesū cele din străinătate, să nu publice comunicate neesacte (!) Dispozițiile acestea probȃză, că pe dniī dela putere i-a cuprinsū grȃza de străinătate. Altcum pe lângă tȃte dispozițiile ministeriale adevȃrulū totuși va afla cale în presa lumii culte din apusū. Cu privire la mișcărire din România ȃce dlū Wekerle, că atȃtū dȃmsulū, câtū și ministruilū de esterne au fȃcutū pași de lipsă. ȃre pentru cercarea urđitorilorū vandalismulū dela Turda, Șimleu, Aradū și Oradea-mare fȃcut'a dlū ministru pași de lipsă?

Sperări liberale. — Semioficiosulū „Bud. Corr.” a primitū în 13 a. c. din Viena următorele informațiune telegraficȃ:

„Ministruilū președinte Wekerle, pe care l'a rimitū Maiestatea Sa astȃđi în audiență de o ȃră și jumȃtate, în decursulū țilei a conferitū de mai multe ȃri multū timpū cu ministruilū de esterne c. Kálnoky. Acum se pȃte privi ca sigurū, că iritațiunea aceea grozavă, carea a produs'o în intrȃgă Ungaria ba și afară de Ungaria votarea casei magnațilorū, preste timpū fȃrte scurtū se va domoli, de ȃre ce suntū prospecte sigure, că casa magnațilorū nu se va împotrivi și a dȃua ȃră voinței, carea și-a exprimat'o lȃmuritū reprezentanța legitimă a națiunii. Casa deputațilorū va intrerupe desbaterea proiectulū despre matriculele de statū, carea se începe Mercuri, și în 17 Maiū va pertracta nunțiulū casei magnațilorū și după discusie scurtă va pȃși pe arenă cu o majoritate după putință încă și mai imposantă pentru realizarea căsătoriei civile așa, că casa magnați-

lorū va putȃ să reîncȃpă în 20 Maiū consulțarea asupra proiectulū guvernulū. Situația cu acȃstă ocaziune totuși se va forma altmintrea, de cum s'a formatū în rindulū trecutū.”

Revistă bisericescă.

Frȃncia.

În Frȃncia cel ce au în mȃnă frinele guvernării, persecută fȃră cruțare șȃlele catolice și favorisȃză pe cele civile; cu tȃte acestea șȃlele catolice dȃră nicȃiri nu prosperȃză mai bine decȃtū în Frȃncia. Acȃsta provine de acolo, că persoanele, căroro le este concređută instruirea și educarea tinerimii în șȃlele catolice, au și capacitatea și zelulū recerutū, ȃră de altă parte poporulū francesū este gata de a aduce mari jertfe pentru șȃlă. Din raportulū publicatū de cătră „Reuniunea scolastică” din arhidieceasa de Paris apare, că în acea diecesă se află 205 șȃle catolice cu 76,000 de șȃolari. Susținerea lorū a costatū în cel 10 ani din urmă 30,000.000 frs., adecă cȃte 3,000.000 frs. la anū. Aceste sume enorme incurgū numai din ofertele benevole ale creștinilorū. Semnū, că simțȃmintulū catolicū este viu în poporulū francesū. Barȃmū de ar fi și de s'ar manifesta totū așa și la poporulū nostru acestū semnū.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În ședința din 9 a. c. primulū oratorū a fostū contele *Zichy Antal*. Reflectȃndū la antecedentele proiectulū desaprȃbă amestecarea statulū în afacerile bisericesci. Proiectulū însă îlū primisce, fiindū că elū conduce la unitatea națională și la separarea bisericeii de statū. Contele *Széchenyi Imre* iun. vorbesce în contra căsătoriei civile arȃtȃndū,

Ignoranța față de cestiunea celor două biserici.

(Din „Le nouveau Moniteur de Rome.”)

D. Nicolaides într'o epistolă deschisă adresatā Sfinției Sale Leonū XIII vorbesce despre ignoranța, ce este între orientali și occidentali față de cestiunea unirii ambelorū biserici, ignoranță, ce împedecă resolvarea.

Spre nenorocire, — scrie D. Nicolaides, — *Roma veche* și *Roma nouă* suntū desbinatē prin ignoranță atȃtū de o parte câtū și de cealaltă, creȃndū unū abisū, care nu lute va fi astupatū, pentru că ne tememū, Preasfinte Pȃrinte, că atȃtū la una câtū și la cealaltă biserică singurū Sfinția Vȃstră este în posesiunea cunoștinței depline a causeri.

Nimeni nu pȃte nega, că ignoranța, ce se ține de cestiunea unirii acestorū două biserici, n'ar fi mare atȃtū de-o parte câtū și de cealaltă.

Cea mai mare parte a latinilorū nu scie, că ce este biserică orientală. Ei scii aceea, că în seclī primī ea a fostū unită cu biserică romană, scii, că acȃstă biserică a datū mulți sfinți, mulți Pȃrinți și mulți învȃțători bisericeii catolice, că sinȃdele cele dintȃiū au fostū ținute în orientū; dar ei nu scii, că sub ce formă și în ce caracterū s'a desvoltatū biserică orientală; nu cunoscū ritulū, nu disciplina ei. Nu scii mai departe nici aceea, că diferențele, ce suntū între aceste două biserici, suntū mai multū superficiale decȃtū substanțiale, și că cineva chiarū așa de bunū catolicū pȃte

fi tinȃndū ritulū grecū, ca și altulū cu ritulū bisericeii romane.

Apoi suntū catolici, cari vȃdȃndū și scindū, că suntū patriarhi și episcopi orientali în comuniune cu Sfințulū Scaunū, și cari sustinū în clerulū și credincioșii lorū ritulū orientală, își inchipuescū, că aceștia suntū numai tolerați prin Sfințulū Scaunū, și că ritulū lorū nu servece de alta decȃtū de tranzițiune: pentru aceștia acestū ritū, la momentū binevenitū, va trebui să-și cedeze loculū ritulū bisericeii romane.

Fățā cu aceștia aci ne suntū decretele Pontificilorū, cari aprȃbă riturile orientale, regulȃză disciplina lorū, și cari scutescū, oprescū pe catolici de ritulū orientală, să primȃscă ritulū latinū. Sfințulū Scaunū tratȃză pe catolici de ritulū orientală cu aceleși maniere ca pe cei de ritulū latinū, onorȃndu-i chiarū și cu dignitate de Cardinalū.

Eugenū alū IV-lea creȃză de Cardinali pe Visarionū și Isidorū, rutȃnū de ritulū grecū, Piū alū IX-lea acȃrdă același purpurū lūi Lewiski, arhiepiscopū de ritulū grecū în Lemberg, și Sfinția Sa Leonū XIII lūi Hassoun, patriarhulū Ciliciei, care este de ritulū armenescū. Ce vomū ȃce dară despre catolici, cari în fața faptelorū acestora, ce ei fȃră îndȃslă le nesocotescū, pe catolici de ritulū orientală îi ținū simlȃminte de tolerați și conservarea acestulū ritū de toleranță?

La totū casulū trebuie să recunȃscemū, că atitudinea acȃsta e mai multū instinctivă, decȃtū că s'ar putȃ numi precugetată. Latinii în nisuința lorū de a da expresiune credinței

lorū catolice, numai ritulū lorū îlū consideră, și așa și orientali, de unde vine multă neînțelegere, sustinȃndū cei de mai înainte, că catolicismulū nu ajunge nimicū fȃră ritulū latinū, și cei din urmă, că adevȃrata creștinătate nu ajunge nimicū fȃră ritulū lorū. Supremulū Pontifice a înțelesū acȃstă situațiune, pentru aceea la lumina discursurilorū sale, ce le-a pronunțatū în acȃstă cestiune, Leonū XIII a vrutū să mai adaugă și lumina faptelorū. Atȃtū aceste, câtū și decretele și discursurile despre acȃstă cestiune suntū lumină pentru toți, toți pricepū lucrurile, cari suntū în raportū cu ele. Sfinția Sa a pronunțatū de ocaziunea binevenită a iubilulū sȃu de a face, ca bine să se înțȃlegă, că ce este unirea acestorū două biserici. Roma, și popȃrele, cari aici s'au pȃrindatū, au vȃdutū adunȃndu-se împrejurulū tronulū Sfinției Sale pe lângă episcopii ritulū latinū pe episcopii tuturorū riturilorū orientale, veniți pentru de a felicita serbȃtoresce în numele clerulū și turmei lorū pe gloriosulū și venerabilulū octogenarū. Basilica Vaticanulū a vȃdutū două grandioase liturgii episcopesci în ritulū grecū, celebrate una pentru peregriniī români, cealaltă pentru peregriniī ruteni prin episcopii și preoții lorū și în propria lorū limbă liturgică. Aceste două peregrinaje au avutū și unul și altulū audiințe solemne la Potificele suveranū, și Leonū XIII prin aprobarea lorū în faptă și cuvintū a arȃtatū, că e Pȃrintele tuturorū credincioșilorū, ținȃ-se de ȃri care ritū, și că cu toții au aceleși drepturi la iubirea și grijea sa pȃrintȃscă.

că aceea este periculoasă și din punctul de vedere al supremației de stat, pentru că clătină și slăbește acea auctoritate, pe carea a o slăbi chiar în timpul nostru este lucru foarte periculos. Atrage atențiunea casei asupra pericolelor socialiste, cari sunt urmările nereligiozității, carea o promovază proiectul.

Szász Károly (superintendentul reformat) ține, că în aducerea legilor înaintea de toate să se aibă în vedere interesele statului. Din acest punct de vedere considerând proiectul din cestiune, deși prin el s'ar vătămă în unele privințe interesele bisericești sale, totuși îl primesce. Răcunoșce, că Christos și apostolii au atribuit mare însemnătate căsătoriei, dară nu în sensul, ca și cum ar fi sacrament, cum face biserica catolică. El nu nici ca patriot magiar, nici ca biserican nu află în proiect nimic, ce ar inspira îngrijiri. Căsătoria civilă e dorința națiunii (?), înaintea căreia ar trebui să se plece casa de sus. Respingerea proiectului, ține el, ar fi reîntorcerea în întunecul medieval.

Cardinalul *Schlauch* consideră proiectul din punct de vedere politic-bisericesc și arată, că și cel ce doresc acum căsătoria civilă, după ce se vor liniști spiritele, vor iubi chipul ideal al căsătoriei religioase, care nu se poate suplini prin nici o lege sau instituție omenescă. Privesc cu îngrijire la ninsuința, care purcedând din considerațiunile abstracte voesc să aplice legile rigide ale dreptului la o însoțire eminentemente etică, neputându-i da altă sancțiune afară de legalitatea unui contract civil. Căsătoria în forul conștiinței își află rașimul cel mai puternic. apărătorii și judecătorii săi. Inspiră îngrijiri aceea, că viața familiară se rupe de rădăcinile sale naturale și se lăgă de atâr principii, cari se schimbă zilnic după formele de guvernare, după fluctuațiunile

politice și spiritul timpului. Între bunurile ideale ale națiunilor cel dintâi este căsătoria religioasă: cu cât a fost mai curat idealul, cu atât a stat pe un nivel mai ridicat poporele în privința morală. Așa ne învață istoria. Dacă ar sta teoria, că statul singur este îndreptățit a dispune cu privire la căsătorie, ar fi trebuit să se valideze dreptul acesta al statului totdeauna și pretutindenea. Acesta însă nu s'a întâmplat. Căsătoria este și va rămâne pururea „institutum sui generis, juris divini et humani communicatio”. Nu statul a instituit căsătoria, ci căsătoria a dat statului familia. Deci căsătoria e cauza, statul cauzatul. Statul și familia, a cărei basă este căsătoria religioasă, stau în legătură causală, deci separarea lor este nenaturală. Căsătoria civilă slăbind simțul religios, care a înflăcă curaj și pașința poporului în timpuri de pericol, nu contribuie la consolidarea, ci la slăbirea Ungariei. Nu primesc proiectul.

Contele *Khuen-Héderváry*, banul Croației, deși dinșul încă se teme, că legea despre căsătoria civilă va produce sguduiră, totuși primesc proiectul.

Miron Românu, mitropolitul gr. or. român, protestează în contra la aceea, că o instituție, care de secul s'a dovedit de bună și salutară pentru patrie și națiune, să se delature cu atâta ușurătate și să se înlocuiească cu o lucrare slabă și de valoare foarte problematică. Proiectul din cestiune vătămă principiile religioase și dogmele tuturor credincioșilor, cându cualifică de simplu contract aceea, ce biserica ține de sacrament.

Szontágh află proiectul de mijloc corăspunătoriu pentru consolidarea țerei; pentru aceea îl primesc.

Ministrul *Szilágyi* reflectând la vobirea patriarhului Branković ține, că proiectul nu are de a aface cu natura

sacramentală a căsătoriei, ci numai determină forma, după care are să se închie. Nu țintesc, să vatemă întregitatea bisericești, nici autonomia bisericești gr. orientale. Apoi polemizând cu cardinalul *Schlauch* se încercă, să probeze, că prin acest proiect simțul religios nu se slăbește.

Ședința din 10 a. c. s'a deschis la 10 ore a. m. Membrilor casei cu ocaziunea mergerii la ședință li-s'a strigat parte „eljen”, parte „abzug” din partea mulțimii, care cu nerăbdare aștepta rezultatul desbaterilor. Primul orator a fost profesorul de medicină Dr. *Korányi* (jidan de confesiunea protestantă), care primesc proiectul. Totu pentru proiect a vorbit și *Zelenka Pál* (superintendentul protestant). El ține, că își iubesc religiunea, dară iubesc și patria și doresc, ca acesta să înflăcă și să se întărească, ceea ce se ajunge prin proiectul din cestiune. Despre acesta va vorbi mai pe larg, cându va veni proiectul a doua oră la desbatere în casa de sus.

Ministrii *Wekerle*, *Szilágyi* și *Fejerváry* păreau foarte îngrijați, și nu fără cauză, căci prevedeau catastrofa pentru ei.

După *Zelenka* ne mai fiind nimeni insinuat, ca să vorbescă, a luat cuvântul ministrul *Wekerle*. El înainte de toate declară, că ori care ar fi rezultatul votării asupra proiectului, cabinetul atât în totalitatea sa, cât și în parte nici de aici înainte nu va renunța la luptă, ci se vor lupta până în capet pentru realizarea reformelor liberale. Acestă declarațiune o face în numele cabinetului, a cărui membri se vor lupta pentru principiile sale atât ca membri ai guvernului, cât și ca simpli politicieni. Proiectul din cestiune l'a pretins opinia publică exprimată în municipii și în camera deputaților, cari organe, după dl ministru, singure sunt chemate și îndreptățite a manifesta opinia publică. Protestează în contra insinuării, că reformele guvernului ar fi radicale. Recomandă primirea proiectului, căci acum ideile liberale bat numai încet la ușă, și dacă nu află intrare, se vor reîntorce scuturându ușea și-și vor deschide ele intrare.

Amenință dl ministru, dară în deșert. După o pauză de cinci minute urmază votarea începând cu voturile episcopatului catolic de ambele rituri, cari afară de episcopii *Dulánszky* și *Sros-meyer*, cari nu erau de față, toți au votat contra proiectului. Archiepiscopul de Agram *Possilovics* și episcopul de Crișu (Croatia) *Drohobeczky* încă au luat parte la ședință votând în contra proiectului. El a fost respins cu o majoritate de 21 de voturi, fiind pentru el 118, era în contra lui 139 de voturi.

Austria.

Posiția cabinetului de coalițiune se clătină. Clubul polon și cel conservativ nu sunt mulțămite cu politica financiară a guvernului. Nemulțămirea acesteia l-au dat expresiune cu ocaziunea desbaterii în cluburi a proiectelor de lege referitoare la regularea valutei. O parte a deputaților a fost pentru amă-

Congresul din Ierusalim, carele pe lângă toate împedecările și jalusiile sectelor contrare Sfintului Scaun s'a ținut, mulțămită voinței tari a lui Leon XIII, a arătat catolicilor și dissidenților orientali, că Papatul este o instituție universală, că sub aripile lui mărețe se pot adăposti toate bisericile, de ori ce rit s'ar ține, și mai pe sus de toate, că sub conducerea și auctoritatea Papei se poate și trebuie să se sevărășcă unirea deplină a acestor două bisericești. La congres atât peregrinii din apus cât și bisericile toate din orient reprezentate în toate diversele lor rituri, s'au putut convinge de visu et auditu, câtu e de simplă cestiunea unirii acestor două bisericești. Acestă cunună de vlădic și preoți din toate riturile, care a strălucit în jurul Cardinalului delegat, care a reprezentat auctoritatea Supremului Pontific, a făcut, să se înțeleagă, că unirea acestor două bisericești consistă mai pe sus de toate în unirea de guvernare, în supunerea la unul și același cap, lăsându-se în deplină la bisericile deosebite de a avea riturile lor proprii, disciplina și privilegiile lor. Acest eveniment măreț al congresului dela Ierusalim aruncă o lumină viuă și în cea mai mare parte neașteptată asupra cestiunii unirii bisericilor apusului și a răsăritului. Leon XIII a voit, să pună sigilul autorității sale supreme pe această manifestațiune, și a făcut, ca să se audă părinteștile și sublimatele lui cuvinte. La audiința, ce s'a dat în 30 Iunie orientalilor de toate riturile, cari sed în Roma, începând dela ritualul grecesc până

la cel coptic, Supremul Pontific a declarat, că Papatul nu este nici grec nici latin, ci catolic, va să țină universal. Acestă enunțațiune solemnă a caracterului de universalitate a Papatului demostrează, că bisericile, țin-se de ori care rit, găsesc în Papat o putere, ce asigură existența lor, o auctoritate, o direcțiune, ce fără să li-se vatemă ritualul, disciplina ori tradițiunile lor, le va dăru bunul și binefacerea unirii, carea Isus Christos a promis-o la aceia, cari vor face parte din unicul staul al unicului și supremului Păstor.

D. Nicolaides deci nu fără dreptate susține, că singurul, care are deplină cunoștință a cestiunii unirii acestor două bisericești, este Leon XIII.

Și este de lipsă, ca toți creștinii buni să delature prejudețiile, ce ar avea contra unei sau altei bisericești de ritual orientat, și să urmeze cu încredere învățăturile lui Leon XIII. Sub această mărită și infalibilă conducere toți vor lucra din toate puterile lor la realizarea voinței dumnezeiescului Învățătoriu, toți vor nisui după măsura puterilor de a aduna în o singură biserică cele două mari părți ale oștii lui Isus Christos, Biserica Occidentală și cea Orientală.

De amă sci pricepe odată toți românii interesele mari, cari imperios ne arată calea, pe care avem să mergem, cale luminată de farul, ce Scaunul Sfintului Apostol Petru se chemă.

Constantin Lucaci.

narea debaterii în parlament a proiectelor acestora, din cauză că regularea valutei, cu care se face atâta sfară, folosește numai cercurilor financiare, pe când pentru mulțimea cea mare se cauzează pagube economice enorme.

În parlament s'a început dezbateră asupra regulării valutei în 8 a. c. Primul orator a fost Abrahamovicz (polon), a vorbit pentru proiect. Schlesinger vorbește în contra valutei în aur, prin introducerea căreia poporul are daune de miliarde. Cere amânarea regulării.

Italia.

În sedința camerei din 5 a. c. s'a încheiat dezbateră asupra bugetului ministerului de externe. Cu acea ocaziune ministrul de externe Blanc răspundând la imputarea, că alianța Italiei cu puterile Europei centrale i-ar fi închis piața franceză, fără ca puterile aliate să-i oferă în schimb alte piețe, dice întâi, că și Elveția, care nu e cu nimeni aliată, încă e tratată din partea Franței ca și Italia. Aici nu e vorbă numai despre cestiunea politică. A doua, că unei națiuni politice independente nu se cuvine, ca pe terenul economic să fie avisată la o singură piață. Italia trebuie să-și asigure piețe nouă. Altcum se speră, că în curând se vor îmbunătăți relațiile cu Franța și pe terenul economic-comercial.

Referitoriu la colonii, dice ministrul, că limba italiană, care mai înainte era singură înțelesă și vorbită, trebuie să se susțină și să se lătească. Spre scopul acesta trebuie să se voteze cam câte 160,000 frs pe an ca subsidii pentru școlile din colonii, unde se propune limba italiană, dintre cari partea cea mai mare o formează școlile misiunii catolice din Egipt și cele din Turcia europeană. Se simte datoriu ministrul cu mulțămintă misionarilor, cari iubirea de religie nu o separă de cătră iubirea de patrie. (Și totuși persecută guvernul italian biserica și pe ministrii ei.)

Pentru regularea afacerilor din Sudan Italia lucrează în solidaritate cu Anglia, fiindu-le interesele identice.

Correspondințe.

Din protopopiatul Sibiuului, 3 Mai 1894.

Stimate Domnule Redactor!

În 17 Aprilie a. c. s'a ținut sinodul protopopesc de primăvară al tractului Sibiuului, la care afară de preoțimea binerepresentată au luat parte și câte 2 delegați mireni din comunele noastre bisericesti provădute cu școle confesionale, din motivul, că acest sinod avea să se ocupe în prima linie cu afaceri școlare. După ce cauza școlilor noastre confesionale ne preocupă în cea mai mare măsură pe toți, cei ce avem inimă și voință de a lucra pentru salvarea caracterului confesional al acestor școle, cred, că acest scurt raport despre cele petrecute în amintitul sinod va fi întimpinat cu interes din partea cetitorilor „Unirii”.

Sinodul după invocarea Spiritului Sfânt a fost deschis prin o vorbire potrivită din partea șefului tractului Preaon. Ioan V. Rusu. Dnsul aruncând o reprivire fugitivă asupra

trecutului de 30 de ani și mai bine, de când se află în fruntea acestui tract, arată progresele destul de îmbucurătoare, ce s'au putut realiza între vitregele noastre împrejurări, în special arată, că în acel period s'au edificat 6 biserici frumoase, 11 școle cerșpundătoare recerintelor legii și 7 case parochiale, toate din material solid, și că de prezent încă se află în lucrare edificarea unei nouă biserici și a unei școli.

Din raportul general despre activitatea senatelor scolastice-parochiale pe periodul de 3 ani trecuți însemnă, că unele senate scolastice-parochiale n'au dezvoltat în cercul lor activitatea reclamată în mod imperativ de grelele împrejurări, în cari se află școlile noastre confesionale. Causa este, că nici unii din directorii școlari nu se află la înălțimea chemării lor, nici în senatele scolastice nu se pot căpăta totdeauna membri cu adevărată tragere de inimă și cu pricepere pentru această cauză momentosă. Cu toate acestea după multe și fatigose stăruințe în 14 comune bisericesti s'a ameliorat salariul docental până la minimumul de 300 fl. cerut de art. de lege XXVI din 1893, er în 5 comune provădute cu școle confesionale toate încercările în această privință au rămas fără rezultatul dorit, parte din cauza numărului nelămurit al poporenilor respectivi, și parte din cauza sărăciei, ce crește mereu.

Altă afacere însemnată a fost alegerea senatului scolastic protopopesc pe următorul period de 3 ani. Aleși au fost ca membri ordinari din clerul dnie: Petru Florian din Racovița, Aron Domșa din Șeica-mare, Dionisiu Aron din Gurariului și Ioan Ghișoiu din Vizocna; membri ordinari dintre mireni: Ilustratarea Sa dl. Davidu baron Urs colonel, Iosif Șterca Șuluțu jude reg. în pens., B. P. Harșană avocat, Dr. Amos Frâncu avocat, Nicola Racotă medic, Septimiu Albini publicist, Romul Simu și George Dănilă învățători; suplenți din cler: Nic. Toganu și Dem. Deacu; suplenți dintre mireni: Ioan Dănilă, Aron Lupeanu și George Săbău. Totodată s'au făcut dispuseți și pentru noua alegere a senatelor scolastice parochiale pe același period lăsându-se preoților respectivi a stăruii, ca în acele să se alégă numai astfel de membri, cari au și inimă și voe de a lucra cu tot zelul pentru înaintarea cauzei scolastice în aceste împrejurări critice pentru școlile noastre.

Din rațiunile fondului scolastic tractual și a fondului bibliotecii tractuale prezentate de cassariul Nic. Toganu însemnă, că la fondul cel dintâi se arată cu finea anului 1893 un stat activ de 361 fl. 04 cr. Din fondul scolastic tractual a fost premiat în anul trecut un învățător pentru progresul făcut în pomărită cu 12 fl., er alți trei învățători mai diligenți au primit ajutoare. În anul curent încă se vor da ajutoare din acel fond mai ales învățătorilor, cari vor lua parte la cursul de industrie de casă, ce se va deschide în luna lui Iuliu în Blăși.

Încă în sinodul dela 31 Martiu 1893 s'au fost regulat respective ameliorat competențele stolare în protopopiatul întreg, după ce mai întâi s'au adunat datele de lipsă din fiesce care parochie și s'au cumpănit toate împrejurările; această regulare respective ameliorare a fost aprobată din

partea Veneratului Consistoriu archidieceșan sub datul 7 Aprilie a. c. Nr. 1210; rescriptul aprobat publicat în ședința sinodului s'a luat spre plăcută știință și s'a decis a se pune acea regulare în praxă succesive cu prudența și cu tactul recerut.

Tot în sinodul din anul trecut preoțimea tractuală jalusă de independența bisericeii a ținut, ca în cauza autonomiei provinciei noastre mitropolitane prin o representațiune să-și descopere înaintea Veneratului Consistoriu archidieceșan temerile și dorințele sale; ceea ce s'a și făcut la timpul său. Acum s'a slevat de nouă această cestiune, și sinodul dând expresiune încredii sale depline față cu superioritățile noastre eclesiastice chemate în prima linie a lucra pentru realizarea autonomiei bisericeii noastre unite, s'a declarat, că insistă și acum pe lângă motivele dezvoltate în amintita representațiune.

Asemenea și-a renoit sinodul protestul său din anul trecut contra politicii bisericeii a guvernului, și din mai multe părți am audiu exprimându-se dorința pentru convocarea unei mari adunări de protestare a Bisericeii noastre unite, după exemplul altor confesiuni din patrie.

Terminându, Vă rog, Domnule Redactor, a primi expresiunea deplinului meu devotamint.

X-Y.

Pertractarea din Cluș.

Diua primă.

În mijlocul aplauselor și însuflețirii Românilor s'a făcut intrarea reprezentanței poporului în redutul orașului.

Sala e străformată în adevărat tribunal. Podul presiului, în față masa verde a procurorului, în drépta băncile acusaților și ale apărătorilor, în stînga scaunele jurătorilor, toate își fac o impresiune sinistră.

În curând sala e plină de lume. În drépta sta acusații. Hotărre și bărbăție se pte ceti de pe fețele lor, și sunt impunători în înfășigarea lor serbătorescă. Tote privirile celor de față sunt îndreptate asupra lor. În deosebi este căutată din partea Ungurilor figura simpatică a părintelui Lucaci.

Nu mai puțin serbătorescă este ținuta apărătorilor, între cari se află Slovaci Dr. Stefanovic, Dula, Faynor și Sêrbul Dr. Gavilla.

Spațiul restant este ocupat de reprezentanții presei, între cari se află și Roberto Fava, care represintă 15 diare italiene, Dr. Eigel din Viena, domnișorele Augusta Orghidan și Elena Anghel. Galeriile sunt pline de lume, mai ales dame române. Preste tot e de însemnat, că românilor li-s'au estradat foarte puține bilete; mai întrégă sala e ocupată de mutre jidovesci.

Tribunalul este alcătuit astfel: Președinte: baronul Sigismund Szentkereszty, juđi: Arthur Reinhold și dr. Iuliu Issekutz, acuator public Alesandru Vita procuror regesc, ajutor dr. Aurel Lázár, jude suplentiu Ioan Nesztor, notari dr. Balázs Elemér și Ludovic Elekes.

Se face apelul nominal al acusaților și totodată se anunță apărătorii.

Acusații preșenti sunt: Dr. Ioan Rațu, George Pop de Bășeci, dr. Vasiliu Lucaci, dr. Dănilă Barcian, Septimiu Albini, Nicola Cristea, Iuliu Coroian, Patriciu Barb, dr. Teodor Mihali, dr. Gavril Tripon, Suci Aurel, Mihail Veliciu, Rubin Patia, Gerasim Domide, Nicola Roman, Ioan Munteanu, Dionisiu Roman, Ioan Duma.

Apărătorii sunt: Alesandru Filip, dr. Aurel Isacu, Simion Dămian, Coriolan Brediceanu, dr. Ștefan Petrovic, dr. Ștefan Pop, Mateiu Dula, Iosif Faynor, Nicola

Ștefanovici, dr. Emilu Gavrilla, dr. Aureliu Murășan, dr. Augustin Bnea, dr. Valeriu Branice, dr. Silviu Moldovanu, Alesandru Hossu Longinu, Franciscu Hossu Longinu, dr. Georgiu Ilea, dr. Amosu Francu, Teodoru Roșu, și Iosifu Crișanu.

Încă înainte de ce s'a constituit juriul, Coriolanu Brediceanu cere dela președinte depărtarea gendarmeriei din sala de pertractare. Asta provocă o discuție vehementă, la care ieau parte Ștefanovici, Lucaci și Coroianu.

După acesta s'a cetit lista juraților. Advocatul dr. Francu protestează energic în contra compunerii întregii curți cu jurați, declarându-o de ilegală.

Adevărată obstrucție s'a făcută contra tălmăciului arătându-se, că nu e capace să redea în ungurese ideile și simțimentele acușăților. Președintele însă respinge excepționările acușăților și ale apărătorilor. Urmază constituirea curții cu jurați. Atătu acușății cătu și apărătorii abstaudu dela drep-tul de recusare, juriul s'a constituit prin sorți. Suntă aleși 12 jurați și 4 supleți, Jurații își ocupă locurile.

Dr. Isacu și dr. Francu își facu excepționările, decherându întrăgă curtea cu jurați de interesată și preocupată.

Președintele le respinge excepționările. Francu propune președintelui, să se întrebe jurații, 1. că nu suntă preocupați, 2. interesați, și 3. că n'au judecată premeditată.

Trecându-se preste acestea întrebări de mare însemnătate în decursul procesului, cari au fost susținute din partea apărătorilor și a acușăților cu multă demnitate și energie, președintele dă juraților jurămintul, și cu acesta la orele 2 ședința primă se inchide.

Diua a două.

Președintele deschide ședința la 8 1/2 ore. Sala îndesită de public. Dintre Români puțini au putută pătrunde necăpătându bilele.

Președintele dispune cetirea din procedura penală a §§-lor referitori la susținerea ordinii. Spune apoi prin interpret, că dl. N. Romanu este declarat liberu, se poate apăra liberu și poate conferi cu apărătorul său.

Dr. Francu și celalalți apărători combatu traducerea rea a tălmăciului.

Președintele trece la luarea naționalului. Primul este citat dr. Rață, care este întreatu prin interpret, că „unde te-ai născut”. Aici se nasce o discuție vehementă. Dr. Rață provocă pe președinte, ca să observe legea, care îi garantază dreptul limbef. Totu în cestiunea asta vorbesu apărătorii Francu și Faynor. Tribunalul însă respinge cererea.

Se facu apoi mai multe excepționări întra juraților: că comunică cu țiaristii, cetescu foi etc. Apărătorul Francu protestează energic întra juraților Gajzágó Manó și Bogdán Péter, cari au împraștiat apeluri tipărite întra lui Dr. Rață.

Tribunalul se retrage și aduce hotărrea, că protestul lui Francu să se respingă.

Redeschidându-se ședința se nasce o polemie înverșunată întra jurații excepționați și apărătorul Francu.

În diua a 2-a abia s'a făcutu naționalul alor 5 dintre acușăți. Ungurii suntă cătrăniți focu, fiindcă acușății nu vreu să răspundă la întrebarea, dacă au mai fostu pedeșiți ori ba, și de câți ani le suntă băeții?

Diua a treia.

Sala de pertractare are totu aspectul de mai înainte. Damae române cu unu viu interesu urmărescu toate fazele procesului. Ținuta acușăților cătu și a apărătorilor e admirabilă.

Se continuă cu luarea naționalului. Dr. Lucaci nu primesce tălmăci. „Dacă e vorba să apăr patria,” dice dsa, „merg în persoană, nu prin tălmăci; dacă e să plătesc darea, o plătesc din punga mea, nu prin tălmăci. Deregătorii suntă pentru noi, și nu noi pentru deregători, de aceea certu, ca deregătorii să mă pricépă directe și nu prin tălmăci.”

Mai mulți dintre acușăți protestează întra falsificării numelui.

Apărătorul Ștefanovici în termini aspri demustră președintelui, că siguranța personală atătu a acușăților cătu și a apărătorilor este periclitată de canalia stradelor, și în atari împrejurări e consultu, ca mai bine să se amâne pertractarea.

La întrebarea președintelui, dacă acușății voescu să amâne pertractarea, acușății răspund cu nu.

Se nasce discuțiuni cu privire la drep-tul limbef, la cari ieau parte Ilea și Brediceanu.

Apărătorul Brediceanu critică aspru restrângerea libertății apărătorilor făcută de președinte.

Președintele cătu și întregu tribunalul vedându, că atătu acușății cătu și apărătorii suntă la înălțimea chemării și nu se lasă a fi întortochiați în modu volnicu, au recursu la represalii și mijloce de intimidare.

Astfelu în ședința a IV-a dela 10 Maiu apărătorul Al. Hossu a fostu pedeșitu cu amendă de 50 fl., Amosu Francu cu 100 fl., ér Coriolanu Brediceanu cu 150 fl.

Poftim libertate. Se mai întimplă undeva pe rotogolul pământului, că aceia, cari suntă chemați, să te apere, fiindcă că țin strictu la lege, să fie pedeșiți?

În urma purcederii acesteia volnice apărătorii vedându-se restrinși în dreptul său de apărare, în ședința a V-a și-au depus toti mandatele și au părășitu cu totii sala de pertractare.

Președintele comitetului Dr. Rață cere amânarea ședinței, ca să se potă înțelege, că ce e de făcutu.

Incidentul acesta a produsu mare svonu în totu Clușul. Români suntă agitați la culme.

Se așteptă cu nerăbdare să se vadă, ce va fi.

Noutăți.

Întra mărirea lui Dumnezeu, Bisericei din Chiheriul inf. au dăruită *Hagymás Anica* 8 fl. pentru procurarea unei racle, *Popă George* 14 fl. pentru o cruce pe altariu, *Inca Anica* n. Hărșan, *Olteanu George* cu *Ioana, Hărșan Ioanu* cu *Domnica* câte 2 fl., *Grama Iroftia* ved. 1 fl. 50 cr., *Hagymás Toderu, Hărșan Ilea* ved. cu fiică-sa *Veronica, Szebezán Sandu* cu *Irina, Hagymás Anica, Olteanu Susana* ved., *Hărșan Ioanu* curat. prim., *Moldovanu Atanasie* cu *Lina, Mera Ioanu* cu *Ravca* câte 1 fl., *Mate Ioana* 70 cr. și *Hărșan Ioanu* 30 cr. pentru procurarea unui potru. — Din Mariu m-se scrie, că dna *Clara György* soția dlui Albertu Szabó directorul dominiilor Bánffyesci din Rátovölgy, fiică a bisericei catolice, acum de 2 ani ține biserica noastră cu vinu alesu spre servirea s. liturgii, érá acum pe s. Pascal a donatú o albă, unu veltu pe s. altariu și altul pe masa proscomidiei, toate trei foarte frumoșe. Totu asemenea face și cu bisericile noastre din vecini.

O faptă creștinăscă. Nu potú tăce o faptă nobilă, care în timpurile, în cari trăim, își are însemnătate duplă, de orece preceptele divine începă a fi desconsiderate. La noi în comună e o familie de trei membri, cei mai nefericiți. Unul e paralisat, alu doilea nu are usul rațiunii, alu treilea e debil, de abia se poate purta. De aceștia în mijlocul ernel grele și-a adus aminte nobilul domnu bunu creștinu *Szántó Károly*, trimițându-le 10 kg carne de porc, două feldere făină de grâu, cinci feldere făină de cucuruz și unu caru de lemne. Pentru binele, ce-lu făcuse poporenilor mei miseri nobilul domnu, nu potú a nu-i aduce și pe această cale mulțămira mea. *Artemon Blășianu*, parochul Obregii.

Procesul memorandului în parlamentul austriac. Deputatul *Lueger* într'unu discursu foarte aplaudat a atras atențiunea Camerei asupra procesului politicu, ce se desbete la Cluș.

D. Lueger a terminatú dicându: Nu simții dvóstră, că noi nu mai trebuie să ținemú nici o samă de acești ómeni (Magiarii), cari glorifică pe Kossuth, dispută în publicu schimbarea dinastiei și în același timpú vorú să magiarizeze pe Germani, Slovaci și Români?

Mai multu, astăzi conducătorii credinciosului poporu românescú suntă trași la bara judecătoreșcă. (Aplause frenetice și vii aprobări pe băncile partidului ceh.)

Întrebú pe fiesce care dintre dvóstră dacă se găsește liniștitu în patriotismul său austriacú, vedându-se comandatú de acești ómeni?

Este de datoria dvóstră a interveni cu totă puterea, ca ordine să se facă odată.

Influința Magiarilor asupra noastră trebuie să înceteze.

Puteți face, ce veți voi, dar fiți siguri, că ea va fi făcută imposibilă, ér aceia, cari ar mai îndrășni a se ridica aici în Austria în favoarea Ungariei, vorú fi părășiți de proprii lor alegători, chiarú și de cei liberali.

Aci e vorba de onoarea Austriei, care trebuie degajată de acești . . . nu voiți să-l caracterizezú mai de aproape, pentru că știu, că așa fi chematú la ordine, dar dvóstră știți bine, ce părere am eu despre acești Evreo-Magiar. (Aplause).

Din Blășu. Adunarea cea mare revoluționară a Românilor, carea au convocat-o ungurii din Blășu prin organele lor din Cluș și Budapesta la Blășu pe 1/15 Maiu, — grație energiei și tactului protopretorelui din Blășu, — nu s'a ținutú. Compatrioții ungurii din Blășu, — așa ni-s'a părutú noué, — totuși nu s'au simțitú siguri în Blășu. De aceea Luní în 14 Maiu după amedii mulți dintr'nsii au și părășitú cu familii cu totu Blășul și s'au refugiatú în bercul mitropolitănu și acolo au ojinatú așa de bine, cătu nu s'au mai gauditú la cină. Așteptămú cu nerăbdare, ca în unu din numerii cei mai de aproape ai foil oficióse să cetimú laudatoriul protopretorelui din Blășu meritatú prin aceea, că a adusú la Blășu multă gendarmerie, pentru ca acesta bătendú pe unu normalistú să sugrume încă de timpuriu revolta, ce o plănuia bătii dela școla noastră normală.

Copii de școlă la mormintul lui Kossuth. Sâmbată diminețá la 8 ore vre-o 6—7000 de copii și copile dela școlele poporale din Budapesta sub conducerea alor 130 de învățatori și învățátore au cercetatú mormintul lui Kossuth. Acolo au cântatú imnul ungureșcu, Szózat-ul și „Kossuth-nóta”, apoi au depus cununii de flori pe mormintul lui Kossuth și alu soției și fiicei lui. Ideea acesta a conceput-o reuniunea învățătorilor, ca astfel să sâdescă patriotismu în inima susceptibilă a gingașilor prunci. Ore ce dice la demonstrațiunea acesta dinastică ministrul Csáky?

Casarea loteriei mici. În ședința din 5 a c. a parlamentului austriacú deputatul Roser — acum a 30-a órá — a vorbitú pentru casarea loteriei celei mici și a prezentatú și unu proiectú de rezoluțiune. prin care se provocă guvernul a pași în anulú viitorii cu unu proiectú de lege referitorii la casarea loteriei mici. Majoritatea camerei a primitú proiectul lui Roser.

† **Emiliu Ciurgiu** fiul preotului din Aruncuta și elevu în cursul alu doilea la preparandia din Blășu în etate de 19 ani și-a dat sufletul în mânil Creatorului în 11 Maiu st. n. la 3 postmeridiane. Odihnescă în pace.

Casuri de morțe. *Nicolau Stănilă*, parochu gr. cat. în Apoldul-de-josu, a repositú în 5 Aprilu a. c. în anulú alu 71-lea alu etății și alu 43-lea alu preoției. — *Basilu Suciu*, preotú gr. cat. în Șeica-mică tractul Mediasului, a repositú în 26 Aprilie în anulú alu 35-lea alu vieții și alu 14-lea alu preoției. — *Simeon Tescariu*, administratoru parochialu în Tăgșoru tractul protopopescu alu Catinel, a repositú în 10 Maiu în anulú alu 30-lea vieții și alu patruilea alu preoției.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

XXI.

Folósele unirii.

Domnul Nicolău Deusușană a voit, ca cestiunea despre folósele unirii să se deslege pe baza enunțaiunilor scriitorilor români, și pentru aceea ne-a citat multe din Klein, Șincai, Bărnăuțu, Laurianu, Ilarianu și Hurmuzaki, precum este cunoscut cetitorilor nostri din capitulii precedente. Fiind că însă dsa nu a binevoit a cita și pe scriitorii români, cari s'au exprimat favorabil despre folósele unirii în o privință saș alta, ne ținem noi de datorință a întregi studiul dsale, reproducându aci enunțaiunile unor scriitori români, cari au recunoscut efectele bune ale sfintei uniri.

1. *Dr. Nersetu Marianu, catolicu mirenu din România dice:* „Cei ce zugrăvesc biserica romano-catolică dreptu inimică naționalității noastre, nu se mulțămesc numai cu atâta: ei generalisază aserția lor, și aruncă în fața catolicismului învinovățirea de a fi incompatibilă cu ori ce spiritu de naționalitate și de iubire de țară, din cauza caracterului său cosmopoliticu. Este acesta mai mult o insultă, decâtu unu paradoxu, și se naște dintr'o repetiție papagalică a calomniilor vrăjmășesci, nu mai puțin decâtu din confuzia, ce se face între însușirile bisericii și ale statului, între universalitatea dogmei și a moralei creștine, și specialitatea futocmirilor locale. O insultă identică i-se făcu creștinismului din partea păgănilor, chiaru dela începutul ivirii sale în imperiul romanu; și este o mărturie pentru divinitatea bisericii catolice împrejurarea, că numai împotriva ei se refuză astăzi o învinovățire, ce o combătu pe atunci *Civitas Dei* a sfintului Augustinu totu astfelu, precum avu să o combată Leonu alu XIII-lea chiaru în toamna anului trecut (1885).

„Așadar credeți voi aievea, că nu ne învață biserica noastră, să ne iubim patria? Sau credeți, că poporile Apusului, mai alesu în secolele de credință, cându ascultau de preoți mai mult decâtu acum, au muncit, suferit și răboit pentru țările respective mai puțin, decâtu făcurăți voi pentru țara această? Arătați-ne dar, unde sunt națiile, cari au perit de pe fața pământului, pentru că biserica, ér nu vițurile și patimele omenești, le-au prăpădit; explicați-ne incaile, dacă sunt învățaturile catolice acelea, pe cari le aplică odinioară Bizanțul față cu poporile balcanice, acelea, pe cari le aplică astăzi Moscovitismulu față cu vechea Polonie, sau Prusia față cu Posnania, sau Inglitera față cu Irlanda? Din ce școlă au provenit în Apus isprăvile cele mai strălucite și tipurile cele mai sublime ale patriotismului strămoșesc, ne-o arată destul, nu numai paginile pururea deschise ale istoriei, ci încă legenda, cânteculu, monumelele artel, dar mai pe susu de tóte altarele acelea, la pólele cărora catolicul se închină; pentru că la ei nu se află nici unu casu de originu națională, nu se înfățișază la ei unu singuru momentu hotărâtoriu în șirulu vécuriloru posteriore, fără ca să le pășescă în frunte chipulu celu blăjiniu alu unui sfintu arhieru, sau sihastru, alu unui ostașu sfintu, alu unei sfinte feciore. Și precum biserica însușese cu mângăerile sale pe fiesce care omu în parte, dela lăganu până la mormintu, de asemenea muma această duiosă nu părăsesce nici cându poporile crescute sub mantia sa. Dacă o vedem une-ori împotrindu-se nisuițelor unor anumite partide, putem privi dreptu normă sigură, că sau patriotismulu acelor partide este falsificat, sau că e slăbitu la dinsele sentimentulu religiosu: în aceste casuri veți aștepta înzădaru dela biserica catolică complacențele cele vinovate, pe care interesulu lumescu le dictază altor biserici destulu de fățarnice pentru a se lăuda, că ele sunt acce-sibile la spiritulu timpului, și că se află în fruntea tuturor mișcărilor naționale.

„Națiile catolice deci și-au primitu consacrația dela biserica lor, și pórtă încă în sine întipărirea binefacerilor ei, încatu fórte bine a dovedit unu mare scriitoru occidentalu, că de n'ar fi avut ele pe călogări în evulu mediu, n'ar cunósce necredincioșii de acum nici măcaru alfabetulu, cu care se slujesc pentru a-i injura. Într'unu chip mai înaltu au fostu însă privilegiate din partea bisericii națiile acelea, din cari se alcătuiesc glorioasă ginte latină. Pe acestea le scóse ea mai întâiu din chaosulu barbariei, și adoptându pentru sine și limba lor strămoșescă, prelungi la indefinitu viața și unitatea imperiului romanu; le făcu unelele sale de apostolat printre poporile păgâne, și prin cucerirea acestora le asigură o întinsă maternitate morală; le hărăzi lor o cultură nouă, care deveni îndată cultura lumii; pe scurtu, dintr'insele făcu međulu némului omeneșcu, și le înzestră cu tóte cele trebuincioșe, ca să fie ele în stare de a păstra, de ar voi, întâietatea asupra celorlalte ginti și în vécurile viitoare. În chipulu acesta ceea ce Roma idololatră perduse, Roma catolică o redobândi în proporții mai vaste; ér ginta cea nouă, în care ea, ca să dicem astfelu, se întrupă, deveni într'unu sensu multu mai propriu, decâtu bănuia instinctulu poeticu alu lui Alexandri, *representanta lui Dumnezeu* pe pământu.

„Românii dacă prin perderea omodoxiei și a limbii rituale latinesci nu s'ar fi isolat în infundăturile Europei resăritene, și dacă prin sirguințele bisericii bizantine n'ar fi fostu împedecați într'adinsu de a cultiva raporturi cu vechea lor mămă, Românii, dicu, s'ar fi aflatu ca de sine în orizontulu civilizației apusene în ori ce periodu. Ei ar fi fostu atunci părtași de științele și de artel renăscute; ar fi recrutat din apus mai multe căpetenii bisericesci și mirenesci; ar fi menținutu schimburi de idei și de lucrări cu universitățile din véculu de mijlocu; în fine ar fi avut în imensa rețea de mănăstiri, cari acoperiau țara noastră, o resursă puternică pentru adăpostirea culturii în zilele de restriște, pentru cultivarea artelor și a studiilor în ori ce vreme, pentru formarea poporului și crescerea junimii, ca în Italia, în Frânci și Germănia, ér nu o cămașe de forță, menită a reține nația într'o nemișcare fatală, tocmai cându ea simția în sine, încă necopleșite tóte avinturile vieții. Aceste folóse immense noi le perdurăm fără lécu; și dacă nu ne confundărăm în prăpastia unei barbarii desevășite, neascultându apelurile repetite ale Romei, care spre a ne atrage mai lesne ne aminti sângele și patria noastră, din care ne tragem — *„reduxit nos in memoriam sanguinis et patriae nostrae a qua descendimus,* — totu trebuie să mulțămim pentru acesta influinței indirecte a culturii apusene, ale cărei rațe străbătură, deși rar și ca prin ceta până în România, aduse, după împrejurări, de unii reprezentanți ai culturii aceleia-și. Și într'adevăr istoria ne arată pe mai multu din domnitori, pe mai multu boeri, pe mai multu chiaru din demnitarii bisericii, fie Români, fie Greci, adăpându-se la școle și la alte aședămintel culturale din Europa străină. De n'ar fi fostu acestea din urmă, însă și literatura Slavo-bizantină, ce o avurăm până eri, ar fi fostu cam aproape de zero.

„Civilizația noastră actuală, cu tóte că este, într'o parte înseninată, unu ploconu alu revoluției franceze din sec. XVIII, noi o datorim într'unu chip mijlocitu catolicismului, nefind civilizația generală a Europei decâtu efectulu imensului impulsu, pe care Roma creștină îl dote națiilor moderne, chiaru de cându acestea apărură pe scena istoriei. Impulsulu flă resimțiră deopotrivă și națiile, ce au stărut în religia catolică, și națiile, ce aparțin astăzi protestantismului, pentru că, precum spune unu filosofu italianu, ori ce efectu, pe câtă vreme dălnesc, urmază a sta sub furiurirea cauzei sale generătoare,

și pentru că tóte națiile acestea au petrecut la olaltă, mai înainte de stricarea unității religioșe, fazele cele mai însemnate ale evoluției lor istorice până în véculu renascerii (sec. XVI); ér progresele posteriore, ori câtu să le fi turburată încrucisarea unor direcții opuse, totuși se sevărură prin aplicarea unor principii precedente comune tuturor. Însă nu numai crescerea boerimii române și fanariote sub acțiunea principii și adesea chiaru învățătorilor veniți din malurile Seinei, a fostu ceea ce strămută la noi ideile timpului, și dete prileju celor dintăiu mișcări ale noastre pe tărémulu studiilor și pe tărémulu politice: a fostu încă o cauză mai apropiată și de unu caracteru mai românesc, și anume propaganda civilă a fraților nostri Ardeleani, la spatele cărora ne apare éra-și, dela începutulu seculului XVIII, marea figură a Romei catolice.

„Atâtu pastorala I. P. S. S. Primatului român, câtu și glasurile cele mai diferite ale foiloru bucurescene, au comis aci, spre a nu spune nimic despre necuviința limbajului întrebunțat, o greșală destulu de gravă: greșala de a atribui Archiepiscopulu catolicu o aserție, pe care textulu Epistolei E. Sale nu o autorisază de felu. Aserția (o reproducu exactu după pastorala mitropolitană) ar fi, „că cultura și deșteptarea simțimentului naționalu în România a venit dela Biserica catolică prin Uniații din Transilvania“. Am recetit pastorala catolică și n'am găsitu niciări o frasă ca această.

„În realitate cuvintele cele atâtu de incriminate ale E. Sale se reduc numai la observația, că *avunția de cultură și de știință, câștigată la Roma de Ardeleani, aduse apoi unu folos și în partea de dincóce*. Apoi se adaugă: *cei învățați cunoscu prea bine însemnatulu contingentu, ce au adus la reînvierea literaturii și a culturii românești lucrările scóse la lumină de Românii catolici din Ardelu*. Acum aci se vorbesce de unu folos și de unu contingentu, ér nu de o cauză unică și exclusivă; aci se vorbesce de *literatura și cultura românească, ér nicu de cum nu se amintesc deșteptarea simțimentului naționalu, precum ve plăcu să cetii, făurindu-ve singuri pe unu adversariu închipuitu, ca să ve fie mai lesne a-lu combăte*. Adevérat este, că Esc. Sa citază în notă o scrisóre a regretatului Obedenaru, și produce la pag. 22 și 23 nisce cuvinte ale sinodului ardelenu, cari mergu mai de parte; însă pentru acestea să binevoiti a ve lega de dl Obedenaru și de sinodulu acela, cari au fostu atâtu de ignoranți și de inapoiati, încatu au spus încă odată în véculu XIX ceea ce spunea împératul român Ioanitiu suntu aproape șapte sute de ani, cându elu resimți cea dintăiu bătăe de vină a patriotismului nostru de gintă.

„Nu e mă voi face apărătorulu E. Sale Archiepiscopulu, care scie singuru, dacă-i convine, cându îi convine și cum îi convine, să întimpine ori ce scrieți dvóstră; dar nimeni nu póte contesta unu catolicu, fie elu macar simplu particulariu și mirenu, dreptulu de a apăra adevérulu istoricu, și încă mai multu, adevérulu religiosu, asupra căruia ve repeđiți cu atâta turbare, prefăcându-ve apoi, că voi sunteți cei atacați. Fără de a subscrie întocmai vorbele onestului academicianu, adresate lui Nilles din simplu politeță, cum scrie „Românulu“ (18 Iulie), dintr'o esplosie de sinceritate dicu eu, găsesc, că multu mai aproape a fostu d. Obedenaru de o dreptă prețuire a lucrurilor, decâtu, toți protivnicii împreună, cari, pe lângă celelalte, își produc și scârbă, pentru că nu au aflatu cu cale de a întrebunța în chestia această nici măcar unu singuru cuvintu de recunoscință pentru Transilvaneni, ca și cum nimic absolutu nu le-am fi noi datorii.

„Ori ce să se dică, Transilvania a fostu, este și va fi isvorulu celu nesecat alu naționalității române. Ea este din punctulu de vedere geograficu, topograficu și militaru, focariulu orbitei noastre teritoriale. Într'insa

se întâmplă ceea ce o numesc cronicarii înțaiă descălecare, și se întemeie capitala coloniei romane. În văgăunile munților săi a fost adăpostul străbunilor noștri, cândă valuri de barbari le înneacă câmpia. De acolo porni descălecarea a două și înființarea principatelor. Acolo este isvorul tuturor rilor, punctul de culminație al tuturor versantelor noastre. În Transilvania e tipul fizic și morală celă mai curat al Românilui, și dintr'însa ni-se face nouă, prin imigrări continuate, o transfuzie de sânge sănătos, fără de care generațiile anemice ale ăsurilor noastre pôte că s'ar stfuge într'unu sorocă anumită.

„Ei bine! Transilvania luă, suntă aprôpe două sute de ani, inițiativa unirii române cu Scaunul Apostolic, ăr acăsta într'unu moment, cândă asupririle calvinismului ajunseseră a coplesi mai de totu biserica ortodoxă, alterându-i chiar riturile și disciplina în sensu protostantice. Clerul era miserabil și ignorant de susu până josu, și neavându unu singur seminariu, înveta pe la mănăstiri numai să cetescă puțin, să scrie și să cânte la biserică: pentru popor nu era o școlă, nu unu institutu de nici unu fel în țara întrégă. Venind prin unire în contactu cu Roma, tinerimea ardelenă repurtă de acolo, împreună cu o religiozitate mai prospetă și mai lucrătoare, o cultură cu totul neobicinuită, precum și unu simțu mai hotărât de românism, pe care îl însușiseră ruinele orașului etern, limba lui cea ultată, literatura și totalitatea acelor tradiții clasice, cari dacă formeză pentru tot primulu fond al civilizației, erau pentru Români unica avere strămoșescă. De aci reînnoirea studiilor pe tărîmul limbii naționale, al poeziei și al istoriei cu unu entuziasm, care une-ori nu se prea teria de paradoxe; de aci înmulțirea polemicelor și întărirea rezistențelor în contra vrășmașilor nămulu nostru. Înșă tôte acestea nu se întâmplară numai din partea Uniților, ci și din partea celorlalți Ardeleni, pe cari unelirile Episcopilor pravoslavnic de dincoace și ale emisarilor bulgari, sârbi și greci îi făcuseră a redeveni Neuniți. Semnalul fusese datu dela început, și tot simțiseră, că erau Români; tot eșiseră din aceeași școlă catolică dela Blășu, sau cel puțin erau ucenicii acelor-și apostoli; tot se adăpaseră la aceeași isvor și aprindându-se de același dor, tot la olaltă încușeră aceeași lupte. Acăsta a voit să dică Cichindeald, citat în „Românul“ dela 18 Iulie: „Să fim noi tot Românii una; nu este aicia Grecu sau Latinu, Unitu sau Neunitu.“ Roma catolică dar nu lucră asupra patriotismului ardelenu în calitatea, cum s'ar dică, de causă eficientă, deorece acțiunea sa cea directă așintia la îmbunătățirea religioasă: înșă prin acăsta ea reînșufleți conștința cea atrofiată a românismului, și dându-ne mijloce la îndemână, ca să ne scăpăm moșia de perire, dînsa ne-a fost în Ardealu causa indirectă și ocașională, dar totu causă de căpetenie a reînșierii. În secolul al XVIII ea spunea celor dintăi Transilvaneni, cari se închină la mormintele sfinților Apostoli, ceea ce, prin gura lui Inocențiu III, spusese ea înșăși unu mare Domn al străbunilor noștri pe la începutul secolului XIII: „Expedi tibi, tam ad temporalem gloriam, quam ad salutem aeternam, ut sicut genere, sic etiam imitatione Romanus, et populus terrae tuae, qui de sanguine Romanorum se asserit descendisse, Ecclesiae Romanae insituta sequatur, ut etiam in cultu divino mores videantur patrios redolere.“ adecă pe romănesce: „Ție și-se cuvine, atât pentru slava pămîntescă, cât pentru vecnică mântuire, că precum ești Român prin nasere, să și fi și prin imitație; ăr poporul țerei tale, care sustine cumcă se trage din sângele Romanilor, să urmeze și instituțiile Bisericii Romane, încât să se vadă împărțându-se de tradițiile patriei și la cultul dumnezeesc.“ Vorba acăsta a fost o vorbă creatoare, și fără dînsa multe și ăr multe n'ar fi astăzi la noi. — Ce rol înșă au jucat Transilvaneni față cu cetalalți Români în momentul istoric, de care vorbim?

„E mai multu decât probabil, că o contralovire s'a resimțitu îndată și dincoace de Carpați, și că exemplul nu mai puțin, decât contactele cu Ardeleni au fost pentru ceva în evenimentele noastre literare și politice până la răscolu lui Tudor. Neputându înșă a mă ocupa aci cu urmărirea unei fapte așa interesante, pot și să admit, că acele prime simptome ar fi isbucnită independent de frații noștri, precum independent de ei se accentuă mai târziu, luându dimensiuni foarte mari, curentul ideilor străine, mai ales francezesc. Ori și cum înșă tărîmul ar fi fost pregătit, este sigur, că acțiunea exercitată de Ardeleni, cândă se scoborî dela munte spre a ne iniția la mișcarea lor, a fost o acțiune întinsă și hotărîtore, și că entuziasmul, ce ni-lu comunicară, covârși ori ce închipuire. Mi-e milă astăzi de aceia, cari de abia născuți, vinu de tăgăduesc sau micșorează nise fapte adăncu săpate în conștința nației, precum și de aceia, cari trecu cu buretele preste unu dintre inițiatorii de atunci, spre a da apoi altora diplomul de uriași, cari uriași voru fi numai pe câtă vreme îi voru privi nise pitici. Toți laolaltă au fost copii aceluia-și gând, tot au fost vestitorii aceluia-și idealu.

„Formulându-mi cugetarea mai precis, cred că: Mișcarea pricinuită de unire între Români transcarpațini, fie *Uniți*, fie *Neuniți*, străbătându în principatele Dunării, a fost pentru acestea ca o a treia descălecare. Înșă precum descălecările precedente nu găsiseră aci o pustietate, ci numai elemente slabe și risipite, pe cari le concentrară împreună, deasemenea descălecarea a treia, o descălecă care mai exclusiv morală, găsi o ferbere produsă prin propaganda ideilor franceze, încâtă mai lesne a fost formarea unu curentu unicu, de care se împărțeau Români din Dacia întrégă. În chipul acesta factorii principali ai culturii noastre actuale au fost doi: impulsia venită prin Ardelu dela Roma, și impulsia venită prin tôte căile dela Paris; cea dintăi cu unu caracter specialu latino-romănescu; cea de a două cu unu caracteru generalu și cosmopoliticu în cea mai mare parte. Revocate înșă la originile depărtate, ambele impulsii se identifică, pentru că legănul lumii moderne se află la Roma catolică, pe cum s'a dîsu mai sus; și de aceea în ambele sensuri România actuală, fără s'o scie, trăsce și se mișcă prin puterea isvorită dela scaunul sfințulu Petru. De n'ar fi scaunul acesta, n'ar mai sta nici unu scaun pe pămînt.“¹⁾

(Va urmă).

Timpul ține mai multu ca norocul.

(Continuare)

După câteva luni colonelul lui, acum generalu, se întorse în Europa cu întrégă familia și propuse noulu colonel Vittorio Guerra, să-i înșoțescă. Favoritul noroculu își vedea prin acăsta împlinite dorințele cele mai ferbinți, se vedea ajunsu la culmea gloriei, căci își făcea planul, să se cunune cu fiica generalulu, care era o frumșetă vestită și avea o creștere foarte nobilă, și pe lângă aceea despre mamă-sa se făcea moștenitorea unei averi de milioane, ăr despre tatăl său moștenia poziția celei mai distinse familii nobile.

În sufletul egoistulu bărbat se petrecuă felu de felu de scene, ca să-și înmorminteze trecutul său pătătu. Erau trecuți doi de cece ani, de cândă a părășitu Spania; preste de cece ani cine ar mai cuteza, să recunoscă în Don Vittorio Guerra colonel pe acelu barbiere cu numele Ioan Luis, care era cală într'una din barbierii suburțiilor din Ieretu. ăr ce privia mărtea unei ființe nebagate în samă, serace și părășite cum

¹⁾ Pravoslavia română față cu drepta credință română pag. 60 și urm.

era Basilio, își gândia elu, cine își mai și aduce aminte de una ca asta.

Generalul voia să lea cu sine și pe părintele capelanu, care a mai rămas în America numai la rugării lui stăruitor. Cândă auți înșă preotul, că și Vittorio Guerra înșoțesc familia generalulu, își găsi o scusă binevenită, ca să nu primescă invitarea generalulu, și se despărți pe o vreme de amicil săi.

Călătorii au sosit în pace la Bordeaux portul destinat corabiei, ce îi ducea. De aici s'au dus la Marsilia, de unde au plecat cu o nae spre Malaga, locul, unde s'a născut generalul.

După sosirea în Malaga Don Vittorio se hotărî, să cêră mâna fetei, a cărei dragoste a știut să o câștige, și căreia se închina și elu, după cum cel puțin se arăta.

Acestu om fără inimă n'a iubit nici odată. Întruga lui viață plină de șguduir se părea menită pentru două ținte: să-și clădescă unu viitor mare și să-și îngrôpe unu trecut criminalu. Florile parfumate ale pămîntulu și pornirile nobile ale inimii nu erau pentru elu. Acum se arăta cuprinsu de o dragoste pătimașă, și chiar de totu nu minția.

Suntă casuri la amândou sexurile, că ei iubesc în alesul lor nu persoana ca atare, ci poziția, strălucirea, care pôte să le-o imprimute persona alesă. Ei sunt totu așa cuprinși de patimă ca și cei ce se legă prin iubire adevărată, numai cătu patima lor are unu altu nume.

Cu tôte iubirea, cu care generalul tracta pe colonelul său, pețirea acestuia nu i-a făcut nici o plăcere. Era sigur, că fîcă-sa ar pută să aibă aspirațiuni multu mai înalte. Înșă lacrimile femeilor, ale mamei și ale fetei, l'au înduplecatu, să-și dea învoirea părintescă.

Colonelul deja începu a se sui spre culmea auriulu noroc. Deja se apropia momentul, în care putea să exprime dețel noroculu: „Acum nu mai am, ce să-ți ceru, căci tu mi-ai datu mai multu de câtă am sperat, să-mi poți da.“ Înșă cu câtă presintele i-se desvêlia mai strălucitu, cu atâta și trecutul i-se înfăția mai adese ori; asupra luminoșei fețe a presintelu arunca o umbră cu atâtu mai întunecată trecutul. Elu cerca, să-și întorne ochii dela aceste priveliști hîde, și și-i păscea cu alte lucruri, dar zădarnicu cerca, să le alunge. În visurile nopții, cândă îl desfăta gloria, iubirea și sperările, se amestecău totdeuna și tablouri grețose din trecutul lui. De multe ori aușia glasuri, cari îl chemău pe numele celu adevăratu. Odată vedu pe sermanul Iosif Camas, că se apropie de elu și-lu numesce ucigașul tatălu său, de altă dată pe bêtânul Basilio în genunchi rugându-se, să-i cruce viața și blăstămându-l în spasurile morții. Dar cu resăritul sôrelu caldu al Andalusiei aceste întunecose și superate fețe dispăreau, și în sufletul lui ărăși se întorcea încrederea și conștința de sine. În uniformă sa ărăși era falnicul Don Vittorio Guerra și alătura de logodnica sa își dicea: „În umbra mlădiei, ce se ține de unu arbore așa de nobil, cum ași pută să nu fiu sigur?“

Generalul cu familia sa a călătorit la Madrid, să cerceteze pe unu frate alu său mai mare. Colonelul trebuia să rămână în Malaga, ca să presideze la unu procesu mi-

itarii. Unu soldatü desertatü acum de mulți ani a fostü prinsü, și avea să i-se aducä sentința.

La ziua pusä comisiunea se infätișä. Eraü șese căpitanü, cari au formatü unü semicercü împrejurulü unei mese. Acusatulü era Iosifü Camas, păstorü de capre, ca desertoriü de sub stégü și ca ucigașulü tatälui säu. Căpitanii ascultäu cu evlavie și grözä acusa procurorului. Adänciți in lucrulü, care li-s'a încredințatü, ei nici nu observärä, că fața presidentelü s'a făcutü așa de fără colöre ca și giolgiulü de pe mortü, cândü s'a pronunțatü numele acusatului, nici respirulü puternicü, care-l ridica peptulü, nu-lü observärä.

Acusa s'a cetitü. Dovețile invinovățiäu cu totulü pe acusatü.

In sufletulü presidentelü in acelü momentü se ivi unü cugetü atätü de diavolescü, cum numai in fundulü iadului putea să mai albä pärche. Cugetulü era acesta: „Mörtea acestuia e pétra, ce va astupa pe vecie secretulü meu.“ — Unü momentü mai apoi era deplinü hotărütü și-și dize: „Dacă trebuie unulü să mörä, apoi mörä chiarü și tatälü meu, căci e mai bătränü.“

Procesulü se sfârși prin osindirea la mörte a acusatului. Apërarea a fostü slabä, căci nu putea produce nici o dovadă palpabilä. Er acusatulü nu dicea nici o vorbä intru apërarea s'a. Elü plängea.

Nenorocitulü a fostü aședatü pe banca acusațilorü. Colonelulü își întörse fața cu disprețü in altä parte. „Domnii potü să facä întrebäri acusatului,“ dize președintele cu glasulü säu smäncitü.

Cei trei căpitanii mai tineri priviaü cu milä la nenorocitulü păstorü, care sta sëlbaticü ca și unü dobitoacü și nu se putea apëra decâtü cu lacrimile, cari li curgeäu pärțü ca unü copilü.

„Ai dīsü, că in nöptea desertării nu erai singurü,“ li dize unulü.

„Nu, domnule,“ a fostü totü răspunsulü.

„Și cu cine erai?“

Pe presidentulü comisiunii îlü cuprinse in acestü momentü o tusä cumplitä.

„Nu potü să spunü,“ răspunse cu sfiälä.

„Pentru ce?“ îlü întrebä totü același.

„Pentru că am făgăduitü, să nu spunü,“ răspunse plängendü acusatulü.

„Și ce ai făcutü cu banii räpiți dela tatälü tēü?“ întrebä altulü.

„O, domnule, eün'am räpitü niciunä banü.“

„Scie elü minți, nu-l vorba,“ observä alü treilea. „Se face numai prostü, dar e câtü de cuminte. Pe țëranii äștia nimeni nu-l scie, cine suntü!“

„Cunosci acestü cuțitü?“ îlü întrebä alü patruea descoperindü o armä, ce sta pe masä.

„Eü? Nu!“ răspunse acusatulü, care intr'adeverü nu-și mai putu recunöce cuțitulü.

„Destulü, domnii mei,“ dize presidentulü, care la privirea cuțitulü pärea înțepatü in inimä și se și ridicä repede. „Sä se aresteze!“

„O voi, domnilorü! Pentru iubirea prea curatei Vergure, uitați-vë, suntü nevinovatü,“ strigä prinsonerulü punendü-și mânia cruce pe peptü. „Aveți milä de mine pentru sângele restignitulü Isusü!“

„Sä se ducä odatä de aici!“ strigä presidentulü.

„Suntü nevinovatü, domnilorü, suntü nevinovatü!“ suspinä nenorocitulü, pe cândü îlü duceäu.

„Eä o credü acësta intr'adeverü,“ dize cu milä celü mai tinëru dintre căpitanii.

„Și pe ce-ți basezi credința acësta?“ întrebä presidentulü cu voce trëmurätöre.

„La privirea acestui omä mi-am simțitü ochii plini de lacrimi,“ răspunse căpitanulü.

„O dovadă prea neînsemnatä acësta,“ dize batjocoritoriü unulü dintre cei mai băträu membri ai comisiunii. „Ești pentru prima örä intr'o astfelü de comisiune.“

„Nu, domnulü meu,“ replicä tinëruulü bărbatü cu demnitate. „Am fostü membru intr'o comisiune, unde am osinditü cu totä convingerea mea pe acusatü. Și totü consciința mea inü spune și de astädatä, că pe acestü nenorocitü sä-lü declarü nevinovatü.“

„Acësta e pärerea dtale,“ dize presidentulü, „dvöstre insä sciți, că legea dice, sä vë dați in scrisü pärerile.“

„Dupä lege eü incepü,“ dize tinëruulü căpitanü și se duse repede la protocolü, unde își insemnä votulü. Cefalalți asemenea își insemnarä voturile lorü, și cândü se infätișä härtia presidentelü, acela vëdu, că voturile suntü egalü împärțite.

Tinerimea, pe care o caracterisözä atätü de frumosü marinimositatea, a votatü pentru viață, cei trei judecätöri mai băträni pentru mörte. Votulü presidentelü trebuia sä decidä. Elü avea pentru iertare döuë voturi, pentru condamnare-unulü.

Presidentulü nostru nu se mai gândi; elü prinse péna in mână și scrisë: „Conformü legilorü regesci cu datulü 17 Febr. 1778 și 15 Martie 1815 condamnü pe desertorulü Iosifü Camas la mörte de glonțü.“ Și se subscrise: „Vittorio Guerra.“

O și dupä aceea colonelulü călätöri la Madrid și o și mai tärđiä nefericitulü Iosifü Camas a fostü impușcatü.

(Va urmä.)

Bibliografie.

Manualü de Dreptulü cambialü lucratü de Ioanü Socociü profesörü la școla comercialä rom. gr. cat. din Brașovü. Tipäritü cu spesele institutului de creditü și economii „Albina“. Sibiu. Tipografia archidieceșanä. 1894. Prețulü 2 fl.

Editorü și redactorü răspundëtorü:

Dr. Victorü Szmigelski.

Cu deosebitä stimä cuezü a încunoscintä pre
Veneratulü Clerü greco-catolicü,
că precum și până acum iaü asupra-mi gätirea de
iconostase, amvöne, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelorü, in ce privesce lucrulü de mäsariü și de sculptorü, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icöne sante, dimpreünä cu aședarea acelorü obiecte in fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescü cu placers.

Iconostasele ridicate de mine in bisericele greco-catolice au cäștigatü recunöcere deosebitä, si töte më îndreptätëscü la sperarea, că Veneratulü Clerü më va împärtäși occasional-minte de prețuita-i încredere. Silința mea së va îndreptä totü-deauna intr'acolo, că și de aci înainte se meritü renumele celü bunü, care mi-lam cäștigatü până acum.

Prin tarifulä de zone dispärëndü departäriile, prin acësta capacitatea de concurență mi-sa märtitü.

Rogändu-më pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebitä stimä
Carolü Müller,

auritorü și fabric. de recuis. biseric.

(6) 13—52

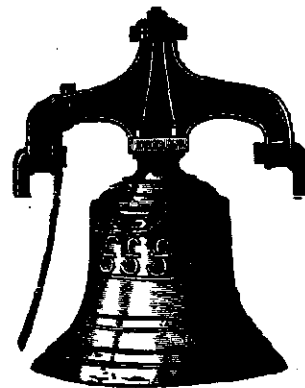
Turnätoria de clopote și de metale a lui **ANTONIÜ NOVOTNY**

In

(2) 9—26

Timisiöra-Fabrioä

se recomandä spre pregätirea clopotelorü nouë, precum la preturarea clopotelorü stricate, mai departe spre facerea de clopotiri întregi armonioșe, pe lângä garanță pe mai mulți ani, in fiesce care märke provedute cu adjustäri de ferü bätutü construite spre a întörce clopotele cu ușurință in ori ce parte, îndatä ce suntü bätute de o lature, prin ceea ce suntü mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandä de elü inventatele și de mai multe ori premiatele

Clopote patentate găurite,

cari au unü tonü mai intensivü, mai limpede, mai plăcutü și cu vibrare mai voluminosä decâtü clopotele turnate dupä sistemulü vechiü, **cätü unu clopotu patentatu de 300 kg. este egalü in tonu cu unulu de 400 kg.** turnatü dupä sistemulü vechiü.

Mai departe se recomandä spre facerea de scaune de fierü bätutu de sine stätätöre, spre preadjustarea clopotelorü bețräne cu coröne de ferü bätutü ca și spre turnare de clopote pentru orolöge și de töce din metalu. Clopote in greutate de 300 kg. și mai josü se aflä tot-deauna in magazinü.

Prețourate ilustrate se trimittü gratis și franco.